

Косова Тетяна Дмитрівна

*доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів, обліку та оподаткування
Державний університет «Київський авіаційний інститут»*

Kosova Tetiana

*Doctor of Economic Sciences, Professor,
Professor of the Department of Finance, Accounting and Taxation
State University "Kyiv Aviation Institute"*

ORCID: 0000-0002-1859-0542

Курганський Антон Сергійович

*аспірант
Державного університету «Київський авіаційний інститут»*

Kurhanskyi Anton

*Postgraduate Student of the
State University "Kyiv Aviation Institute"*

ORCID: 0009-0004-7476-8968

DOI: 10.25313/2520-2294-2025-11-11575

КРЕДИТНА ЗАБОРГОВАНІСТЬ КЛІЄНТІВ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ ЯК ОБ'ЄКТ ФІНАНСОВОЇ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ

CREDIT DEBT OF BANKING INSTITUTIONS' CLIENTS AS AN OBJECT OF FINANCIAL RESTRUCTURING

Анотація. Вступ. Сучасний стан фінансової системи України характеризується високим рівнем кредитної заборгованості суб'єктів господарювання та фізичних осіб, що обумовлює необхідність активного використання механізмів фінансової реструктуризації. Зростання обсягів простроченої та непрацюючої заборгованості є наслідком низки чинників – макроекономічної нестабільності, воєнних ризиків, скорочення платоспроможного попиту, девальвації національної валюти та обмеженого доступу підприємств до інвестиційних ресурсів. У таких умовах кредитна заборгованість стає не лише проблемою окремих позичальників, а й системним ризиком для банківського сектору, що впливає на ліквідність, прибутковість і стійкість фінансових установ. Таким чином, актуальність дослідження кредитної заборгованості як об'єкта фінансової реструктуризації зумовлена її значним впливом на фінансову стійкість банків, потребою у відновленні платоспроможності корпоративного сектору та досягненні стійкої фінансової стабільності у державі.

Мета. Метою дослідження є виявлення закономірностей руху величини загального кредитного портфеля банківської системи та непрацюючих кредитів (у абсолютному вимірі та питомій вазі), удосконалення управління кредитною заборгованістю клієнтів банківських установ на основі фінансової реструктуризації у розрізі окремих сегментів позичальників із акцентом на корпоративні підприємства та фізичних осіб.

Матеріали і методи. Дослідження базується на наступних матеріалах: 1) нормативно-правовій базі, що регулює кредитні операції банківських установ; 2) наукових статтях у періодичних виданнях, присвячених організації кредитного процесу, управлінню проблемними кредитами, у т.ч. на основі фінансової реструктуризації. У рамках проведеного дослідження були застосовані такі наукові методи: метод теоретичного узагальнення для виявлення проблем адміністрування кредитної заборгованості та обґрунтування шляхів їх вирішення; методи формалізації трендів та кореляційно-регресійного зв'язку, аналізу та синтезу для оцінки динаміки та рівня непрацюючих кредитів по банківській системі України на основі даних наглядової статистики НБУ в частині активних операцій; метод логічного узагальнення для формулювання підсумкових висновків.

Результати. У науковій статті виявлено закономірності руху величини загального кредитного портфеля банківської системи та непрацюючих кредитів (у абсолютному вимірі та питомій вазі) на часовому періоді 01.01.2018–01.10.2025.

Удосконалено управління кредитною заборгованістю клієнтів банківських установ на основі фінансової реструктуризації у розрізі окремих сегментів позичальників із акцентом на корпоративні підприємства та фізичних осіб.

Перспективи. У подальших наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на диференціації підходів до оцінки кредитоспроможності позичальника – юридичної особи у галузевому аспекті. Це надасть змогу удосконалити діючу методику, яка ґрунтується на дискримінантних моделях, побудованих за занадто агрегованими видами економічної діяльності, і дозволить більш точно враховувати галузеві ризики суб'єктів господарювання при їх банківському кредитуванні.

Ключові слова: кредитна заборгованість, клієнти, банківські установи, об'єкт, фінансової реструктуризації

Summary. Introduction. The current state of the financial system of Ukraine is characterized by a high level of credit indebtedness of business entities and individuals, which necessitates the active use of financial restructuring mechanisms. The growth in the volume of overdue and non-performing debt is a consequence of a number of factors – macroeconomic instability, war risks, a reduction in effective demand, devaluation of the national currency, and limited access of enterprises to investment resources. In such conditions, credit debt becomes not only a problem for individual borrowers, but also a systemic risk for the banking sector, affecting the liquidity, profitability, and stability of financial institutions. Thus, the relevance of studying credit debt as an object of financial restructuring is due to its significant impact on the financial stability of banks, the need to restore the solvency of the corporate sector and achieve sustainable financial stability in the state.

Purpose. The purpose of the study is to identify patterns in the movement of the total loan portfolio of the banking system and non-performing loans (in absolute terms and specific weight), improving the management of credit debt of banking institutions' clients based on financial restructuring in terms of individual segments of borrowers with an emphasis on corporate enterprises and individuals.

Materials and methods. The study is based on the following materials: 1) the regulatory framework governing credit operations of banking institutions; 2) scientific articles in periodicals devoted to the organization of the credit process, management of problem loans, including based on financial restructuring.

The following scientific methods were applied in the framework of the conducted research: the method of theoretical generalization to identify problems of credit debt administration and justify ways to solve them; methods of formalization of trends and correlation-regression relationship, analysis and synthesis to assess the dynamics and level of non-performing loans in the banking system of Ukraine based on data from the NBU supervisory statistics in terms of active operations; logical generalization method to formulate final conclusions.

Results. The scientific article reveals patterns in the movement of the total credit portfolio of the banking system and non-performing loans (in absolute terms and specific weight) for the period 01.01.2018–01.10.2025. The management of credit debt of banking institutions' clients has been improved based on financial restructuring in terms of individual borrower segments, with an emphasis on corporate enterprises and individuals.

Discussion. In further scientific research, it is proposed to focus on the differentiation of approaches to assessing the creditworthiness of a borrower – a legal entity in the industry aspect. This will make it possible to improve the current methodology, which is based on discriminatory models built on overly aggregated types of economic activity, and will allow for more accurate consideration of industry risks of business entities when providing them with bank lending.

Key words: credit debt, clients, banking institutions, object, financial restructuring.

Постановка проблеми. Сучасний стан фінансової системи України характеризується високим рівнем кредитної заборгованості суб'єктів господарювання та фізичних осіб, що обумовлює необхідність активного використання механізмів фінансової реструктуризації. Зростання обсягів простроченої та непрацюючої заборгованості є наслідком низки чинників — макроекономічної нестабільності, воєнних ризиків, скорочення платоспроможного попиту, девальвації національної валюти та обмеженого доступу підприємств до інвестиційних ресурсів. У таких умовах кредитна заборгованість стає не лише проблемою окремих позичальників, а й системним ризиком для банківського сектору, що впливає на ліквідність, прибутковість і стійкість фінансових установ.

Погоджуємося з Рошило В. І. [1, с. 225], що сучасний сектор банківського кредитування України перебуває у стані помірного спаду, спричиненого загостренням фінансово-економічних проблем. Кризові

явища циклічного характеру виявили низку актуальних проблем, серед яких: невизначеність бізнесу і банківського сектору щодо стійкості економічного розвитку; висока кредитна залежність підприємств у передкризовий період; посилення недовіри між банками та позичальниками через фінансово-економічні дисбаланси; значний обсяг проблемних кредитів; інфляційні процеси; невизначеність прогнозованості економічної динаміки; активізація кредитування з боку небанківських фінансових установ.

Фінансова реструктуризація кредитної заборгованості є важливим інструментом антикризового управління, спрямованим на відновлення платоспроможності боржників, підвищення ефективності використання кредитних ресурсів і стабілізацію банківської системи. У межах цього процесу здійснюється перегляд умов кредитних договорів — термінів погашення, процентних ставок, графіків платежів чи структури боргу — з метою досягнення взаємови-

гідного балансу інтересів кредитора та боржника. Такий підхід дозволяє уникнути масового дефолту, скоротити обсяг непрацюючих кредитів (*NPL*) і знизити ризики втрати банківського капіталу.

Отже, кредитна заборгованість клієнтів банківських установ виступає не лише об'єктом фінансової реструктуризації, але й стратегічним чинником стабілізації національної економіки. Її ефективне врегулювання є необхідною передумовою підвищення довіри до фінансового сектору, поліпшення якості кредитного портфеля та створення умов для сталого економічного розвитку України в умовах євроінтеграційних процесів. Однією з ключових проблем банківського сектору України залишається наявність значного обсягу проблемної кредитної заборгованості, що безпосередньо впливає на фінансову стабільність як окремих установ, так і банківської системи загалом. Високий рівень непрацюючих кредитів (*NPL*) обмежує кредитну активність банків, стримує інвестиційні процеси та знижує рівень довіри до фінансової системи.

Таким чином, актуальність дослідження кредитної заборгованості як об'єкта фінансової реструктуризації зумовлена її значним впливом на фінансову стійкість банків, потребою у відновленні платоспроможності корпоративного сектору та досягненні стійкої фінансової стабільності у державі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання банківського кредитування клієнтів банківських установ та національної економіки загалом, механізми управління кредитним портфелем знаходяться у полі зору багатьох учених. Значну увагу приділено проблемним кредитам.

Досліджуючи проблемні аспекти кредитування українських підприємств, Горбенко К. М., Захарченко А. О. [2, с. 83] зазначають, що грошово-кредитна політика НБУ більше орієнтована на досягнення високих доходів через встановлення значних відсоткових ставок за кредитами, ніж на підтримку бізнесу. Комерційні банки, своєю чергою, також намагаються максимізувати прибутки, висуваючи вищі процентні ставки для суб'єктів господарювання.

Дослідженням Дранус В. В., Жиравова К. В. [3, с. 156] доведено, що питання виникнення та управління проблемними кредитами банків вимагає розробки й впровадження активних, оперативних і комплексних заходів. У ході аналізу було систематизовано існуючі наукові підходи до класифікації чинників, що зумовлюють виникнення проблемних кредитів у банківській системі. Детальне дослідження зовнішніх і внутрішніх факторів дозволяє виявити основні напрями для оптимізації підходів до планування, організації та контролю кредитної діяльності фінансових установ. Запропоновані Рибак О. М., Д. О. Пуськовим [4, с. 68] ініціативи спрямовані на досягнення позитивної динаміки в управлінні проблемними кредитами як на рівні банківської системи, так і на державному рівні. Вони дадуть змогу оперативно реа-

гувати на несприятливі внутрішні й зовнішні фактори та зменшувати їхній вплив на основні фінансово-економічні показники банківських установ.

Косовою Т. Д., Курганським А. С., Куцевим О. О. [5, с. 52] сформульовано основні аспекти фінансової реструктуризації як позасудової процедури, що передбачає проведення переговорів між позичальником, його пов'язаними особами та залученими кредиторами. Авторами визначено умови, за яких позичальник може брати участь у процесі фінансової реструктуризації, а також деталізовано механізми її ініціювання та здійснення; розкрито обов'язки позичальника, які стосуються розробки та реалізації плану реструктуризації. Лютіч О. О., Столяров В. Ф., Свистун А. О. [6, с. 79]. Українська практика реструктуризації кредитів має багато спільного з передовими міжнародними підходами, особливо щодо збереження класифікації таких кредитів як працюючих за погодження регуляторів. Проте необхідно впровадити обмеження на повторну реструктуризацію для тих самих боржників. У подібних випадках варто визнавати кредити проблемними, знижувати їх клас ризику та переводити їх у другу стадію.

Семенча І. С., Горбунова Ю. Р. [7, с. 123], Чуй І. Р., Мицак О. В., Пштір Я. О. [8, с. 74] справедливо зазначають, що попри високий рівень проблемних кредитів, що ускладнює повноцінну діяльність банків, негативно впливає на їхню фінансову ефективність і репутацію, ситуація не є нездоланною. Її розв'язання вимагає певного часу, а також систематичного моніторингу та регулювання. Для запобігання виникненню нових проблемних заборгованостей банкам слід переглянути свою кредитну політику, запровадивши суворіші вимоги до видачі позик. Щодо вже наявної заборгованості, доцільними шляхами вирішення можуть бути продаж проблемних кредитів або їх реструктуризація.

Проведене дослідження сучасних методів управління проблемною заборгованістю банків дало змогу Приказюк Н. В., Загороднюк Ю. В. [9, с. 106] встановити її основне джерело виникнення, представлене періодичною нестабільністю в економіці, фінансовому секторі та банківській сфері країни. Для покращення ситуації на краще авторами рекомендовано використовувати практики європейських держав для ідентифікації сучасних методів мінімізації проблемної заборгованості у кризовий період. Європейський підхід базується на поєднанні регуляторних заходів з боку уряду, приватних ініціатив та інноваційних технологій, що сприяє виникненню синергетичних ефектів і створенню повноцінних екосистем для ефективного управління проблемними активами.

Заборгованість підприємства за отриманим кредитом має назву кредитної, яка, у свою чергу, є частиною кредиторської заборгованості. Вона є невіддільною частиною капіталу, яка виступає джерелом збільшення ресурсів підприємства. Погоджуємося з Герасименко Я. Р., Жадько К. С., Тютюнник Я. В.

[10], що класифікація, аналіз і управління кредиторською заборгованістю мають ключове значення, оскільки становить значну частину поточних пасивів підприємства. Зміни у цьому показнику істотно впливають на динаміку платоспроможності та ліквідності компанії.

Існує багато причин виникнення проблемної кредитної заборгованості, однією з найбільш важливих можна назвати недосконалі методи оцінки кредитоспроможності позичальника. Зінов'єва І. С., Зембіцька А. Г. [11] констатують факт відсутності необхідних технічних засобів, які відповідають визначеним основним критеріям, а також високу вартість інформаційних систем оцінки ризиків. Через це багато українських банків створюють власне локальне програмне забезпечення для розрахунку кредитних ризиків або ж виконують розрахунки у Excel чи подібних програмах. Більше того, існуючі програмні продукти є доволі складними у використанні і вимагають значного часу на додаткове навчання персоналу, що є складним завданням в умовах обмеженості часу. Однією з ключових проблем є відсутність програмного забезпечення на ринку, адаптованого для розрахунку ризиків перед виконанням реструктуризації кредитної заборгованості.

Русінов В. В. [12, с. 55] пропонує застосування нейронних мереж для задач передбачення заборгованості в кредитній сфері. У роботі було проведено дослідження кількох підходів і гіпотез щодо розробки нейронної мережі для вирішення завдання прогнозування ризиків неповернення заборгованості. Використаний набір даних містив суттєвий дисбаланс між класами, оскільки одна група була значно більшою за іншу. Це обумовлено тим, що дані взяті з реальних джерел, де повний обсяг інформації про користувачів включає персональні дані. У майбутньому автор пропонує тестувати згорткові нейронні мережі для оцінки їхньої ефективності у завданні прогнозування кредитних ризиків.

Сучасним трендом в оцінці кредитоспроможності позичальника є використання скорингових моделей. Павлюк Є. Д., Петровський О. В. [13, с. 43] пропонують поведінкові статистичні моделі кредитного ризику роздрібних позичальників на основі інструментів моніторингу та регулювання кредитних лімітів, використання яких сприяє підвищенню прибутковості у фінансово-кредитній сфері економіки. Розробка таких моделей може здійснюватися з використанням різноманітних кількісних підходів до моделювання, що залежить від доступності достатнього обсягу якісних даних і компетенції розробника.

Ряд публікацій учених присвячено правовим аспектам ідентифікації проблемної кредитної заборгованості та її стягнення. Буряк Т. М., Примуш Д. М. [14, с. 96] проаналізували практику застосування строків позовної давності під час економічної експертизи з питання стягнення кредитної заборгованості. Авторами підтверджено, що компетенція

експерта-економіста як учасника судового процесу, зокрема в справах щодо стягнення банками кредитної заборгованості, суворо регламентована законом. Судовому експерту заборонено самостійно збирати вихідні дані або користуватися інформацією, окрім тієї, що надана сторонами (банком або позичальником), що часто ускладнює проведення експертизи або вимагає уточнення судом періоду розрахунку кредитної заборгованості із зазначенням дат і строків позовної давності. У статті розроблено рекомендації для вдосконалення існуючих методик дослідження з визначення заборгованості за споживчими кредитами, які можуть бути інтегровані у практичну діяльність.

Окуневич І. Л. [15, с. 588] акцентує увагу на тому, що судовий експерт-економіст, володіючи відповідною кваліфікацією та досвідом, зобов'язаний формувати свої висновки на основі комплексного аналізу всіх наявних джерел інформації. У зв'язку з цим, для належного дослідження питань, пов'язаних із заборгованістю за кредитними договорами, експерту необхідно надати не лише кредитні договори, первинну бухгалтерську документацію чи банківські виписки. До складу необхідних матеріалів також мають входити документи, які підтверджують звільнення позичальника від сплати штрафних санкцій та нарахованих процентів за кредитним договором. До таких документів можуть належати сертифікат торгово-промислової палати, копія військового квитка з відповідними відмітками про проходження служби, копія довідки про призов військовозобов'язаного, копія витягу з наказу або довідки про зарахування до складу військової частини, а також письмове повідомлення банку чи фінансової установи від позичальника про перебування на військовій службі та інші аналогічні документи.

У статті Перцович Ю. М. [16, с. 193] досліджено питання проведення судової експертизи щодо овердрафту (overdraft), який розглядається як форма короткострокового кредитування в межах ліміту, встановленого банком. Він забезпечує можливість виконання розрахунків клієнтом навіть за відсутності достатнього залишку коштів на поточному рахунку. Такий механізм полягає у кредитуванні банком рахунку позичальника з метою оплати розрахункових документів у випадках нестачі або повної відсутності коштів на розрахунковому рахунку. У рамках овердрафту банк автоматично надає клієнту кредитний ресурс на суму, яка перевищує доступний баланс рахунку. При цьому борг погашається безпосередньо з усіх коштів, що надходять на рахунок клієнта. Важливо зазначити, що овердрафт суттєво відрізняється від класичного кредиту, насамперед тим, що його погашення здійснюється не за окремим графіком, а шляхом автоматичного списання надходжень на рахунок клієнта. Класифікація овердрафту як фінансового інструменту для юридичних осіб може бути здійснена за такими ключовими параметрами:

терміном кредитування, наявністю чи відсутністю забезпечення, способом нарахування відсотків тощо.

Результати проведеного Козловою В. О., Галушко Л. О., Руденко Д. В. [17, с. 74] дослідження свідчать, що дотримання строків позовної давності розглядається як гарантія правової можливості звернення до суду з метою захисту порушених договірних зобов'язань. У разі пропуску таких строків підприємство має обґрунтувати перед судом поважність причин для поновлення права на подання позову до боржника. Аналіз чинного законодавства, яке регламентує строки позовної давності, демонструє, що їх визначає не лише Цивільний кодекс України (ЦКУ). Тривалість цих строків може також регулюватися положеннями інших нормативно-правових актів, таких як Кодекс законів про працю України (КЗпП), Кодекс України про адміністративні правопорушення (КУпАП), Кодекс адміністративного судочинства України (КАСУ) та іншими відповідними документами. З огляду на введення з 24 лютого 2022 року режиму воєнного стану строки позовної давності були пролонговані. Внесення відповідних змін до нормативно-правових актів забезпечує їх актуальність в умовах зміненої суспільно-правової ситуації.

Метою статті є виявлення закономірностей руху величини загального кредитного портфеля банківської системи та непрацюючих кредитів (у абсолютному вимірі та питомій вазі), удосконалення управління кредитною заборгованістю клієнтів банківських установ на основі фінансової реструктуризації у розрізі окремих сегментів позичальників із акцентом на корпоративні підприємства та фізичних осіб.

Матеріали і методи. Дослідження базується на наступних матеріалах: 1) нормативно-правовій базі, що регулює кредитні операції банківських установ; 2) наукових статтях у періодичних виданнях, присвячених організації кредитного процесу, управлінню проблемними кредитами, у т. ч. на основі фінансової реструктуризації. У рамках проведеного дослідження були застосовані такі наукові методи: метод теоретичного узагальнення для виявлення проблем адміністрування кредитної заборгованості та обґрунтування шляхів їх вирішення; методи формалізації трендів та кореляційно-регресійного зв'язку, аналізу та синтезу для оцінки динаміки та рівня непрацюючих кредитів по банківській системі України на основі даних наглядкової статистики НБУ в частині активних операцій; метод логічного узагальнення для формулювання підсумкових висновків.

Виклад основного матеріалу. Управління кредитами банківських установ здійснюється відповідно до вимог національних норм та міжнародних стандартів в умовах адаптації українського фінансового законодавства до стандартів Європейського Союзу. Важливим нормативним орієнтиром є Закон України «Про фінансову реструктуризацію» (2016 р.)

та Рекомендації Ради з фінансової стабільності щодо роботи банків державного сектору з непрацюючими кредитами, які узгоджуються з вимогами Директиви ЄС 2021/2167 про управління *NPL*. Реалізація положень цих документів сприяє формуванню прозорого та ефективного механізму реструктуризації, що дозволяє одночасно підтримувати фінансову стійкість банків і забезпечувати відновлення діяльності підприємств-боржників.

Протягом 01.01.2018–01.10.2025 вартість кредитного портфеля банків України зросла з 1090914 млн. грн. до 1480435 млн. грн., або на 389521 млн. грн. (на 35,71%). Приріст у сумі 180199 млн. грн. обумовлений кредитами фізичних осіб, у сумі 108085 млн. грн. — кредитами корпоративних клієнтів. Вартість непрацюючих кредитів скоротилася з 594999 млн. грн. до 370636 млн. грн., або на 224363 млн. грн., або на 37,71%. Внесок корпоративних клієнтів у скорочення непрацюючих кредитів склав 175224 млн. грн., фізичних — 47977 млн. грн. Частка непрацюючих кредитів скоротилася більше, ніж вдвічі — із 54,54% до 25,04% (табл. 1).

Протягом 01.01.2018–01.10.2025 вартість кредитів корпоративному сектору зросла з 892900 млн. грн. до 1000985 млн. грн., або на 108085 млн. грн., а непрацюючих кредитів скоротилася з 500263 млн. грн. до 325039 млн. грн., або на 175224 млн. грн. У результаті частка непрацюючих кредитів корпоративному сектору скоротилася з 56,03% до 32,47%.

Протягом останніх років, завдяки запровадженню механізмів фінансової реструктуризації, спостерігається поступове скорочення частки непрацюючих кредитів у корпоративному секторі, що свідчить про підвищення ефективності управління кредитними ризиками та поступове відновлення платоспроможності позичальників.

Зростання обсягів кредитування корпоративного сектору в Україні зумовлене сукупністю макроекономічних, фінансових та регуляторних чинників, які сприяють активізації ділової активності та підвищенню довіри між банками та бізнесом. Основними серед них у корпоративному секторі є:

- поліпшення якості кредитного портфеля банків. Завдяки активному впровадженню механізмів фінансової реструктуризації і скороченню частки непрацюючих кредитів вивільнились ресурси банків для нового кредитування;
- пожвавлення економічної активності після кризових періодів. Поступове зростання ВВП, відновлення промисловості, експорту та внутрішнього попиту створили потребу у фінансуванні оборотного капіталу та інвестиційних проектів, що стимулює попит на банківські кредити;
- зміцнення фінансової стійкості банківської системи. Після докапіталізації державних банків та підвищення вимог до достатності капіталу (відповідно до стандартів Базель III) банки отримали вищий рівень ліквідності і можливість

Таблиця 1

Динаміка показників кредитного портфеля банків України

Показник	01.01.2018	01.10.2025	Абс. приріст	Темп приросту, %
	млн. грн.			
Кредитні операції:				
Кредити корпоративному сектору	892900	1000985	108085	12,10
непрацюючі кредити	500263	325039	-175224	-35,03
частка непрацюючих кредитів, %	56,03	32,47	-23,56	-42,05
Кредити фізичним особам (включно із фізичними особами-підприємцями)	174448	354647	180199	103,30
непрацюючі кредити	93353	45376	-47977	-51,39
частка непрацюючих кредитів, %	53,51	12,79	-40,72	-76,10
Міжбанківські кредити, депозити (за виключенням коррахунків)	22046	115653	93607	424,60
непрацюючі кредити	1372	201	-1171	-85,35
частка непрацюючих кредитів, %	6,22	0,17	-6,05	-97,27
Кредити органам державної влади та місцевого самоврядування	1519	9151	7632	502,44
непрацюючі кредити	10	20	10	100,00
частка непрацюючих кредитів, %	0,69	0,22	-0,47	-68,12
Всі кредити	1090914	1480435	389521	35,71
у т.ч. банки:				
з державною часткою, з них	558974	866287	307313	54,98
АТ КБ «Приватбанк»	269532	370385	100853	37,42
з державною часткою крім АТ КБ «Приватбанк»	289442	495902	206460	71,33
іноземних банківських груп	382417	266813	-115604	-30,23
з приватним капіталом	125270	347335	222065	177,27
неплатоспроможні	24253	0	-24253	-100,00
непрацюючі кредити	594999	370636	-224363	-37,71
у т.ч. банки:				
з державною часткою, з них	397563	318597	-78966	-19,86
АТ КБ «Приватбанк»	236211	168418	-67793	-28,70
з державною часткою крім АТ КБ «Приватбанк»	161352	150179	-11173	-6,92
іноземних банківських груп	156834	19890	-136944	-87,32
з приватним капіталом	30169	32149	1980	6,56
неплатоспроможні	10433	0	-10433	-100,00
частка непрацюючих кредитів, %	54,54	25,04	-29,5	-54,09
у т.ч. банки:				
з державною часткою, з них	71,12	36,78	-34,34	-48,28
АТ КБ «Приватбанк»	87,64	45,47	-42,17	-48,12
з державною часткою крім АТ КБ «Приватбанк»	55,75	30,28	-25,47	-45,69
іноземних банківських груп	41,01	7,45	-33,56	-81,83
з приватним капіталом	24,08	9,26	-14,82	-61,54
неплатоспроможні	43,02	0,00	-43,02	-100,00
Довідково: кількість банків, що надали звітність:	84	60	-24	-28,57

Джерело: побудовано за даними [18]

- спрямовувати більше коштів на кредитування корпоративних клієнтів;
- зниження вартості кредитних ресурсів. Скорочення облікової ставки НБУ та стабілізація інфляційних очікувань привели до зменшення відсоткових ставок за кредитами, що зробило позики більш доступними для бізнесу;
- посилення державних програм підтримки бізнесу. Реалізація програм, таких як «Доступні кредити 5–7–9%», часткове гарантування кредитів через Фонд розвитку підприємництва, а також податкові стимули для МСП сприяють розширенню кредитування малого та середнього бізнесу;
- зростання ролі державних банків у кредитуванні економіки. Державні банки зосереджуються на фінансуванні пріоритетних секторів (агропромислового комплексу, інфраструктури, енергетики), що забезпечує цільове збільшення корпоративних кредитів;
- покращення корпоративного управління та прозорості позичальників. Запровадження міжнародних стандартів фінансової звітності (IFRS) та підвищення вимог до розкриття інформації сприяють зниженню ризиків неповернення кредитів і формують довіру з боку банків.

Таким чином, зростання кредитування корпоративних клієнтів є результатом комплексної взаємодії фінансових реформ, стабілізації макроекономічного середовища та вдосконалення інституційних механізмів фінансової реструктуризації (табл. 2).

Зростання кредитування корпоративних клієнтів у 2018–2025 рр. є наслідком синергії фінансової стабілізації, нормативного удосконалення та державної підтримки бізнесу. Фінансова реструктуризація виступає ключовим інструментом очищення балансів банків і створення передумов для відновлення кредитування економіки.

Високий рівень непрацюючих кредитів підприємств корпоративного сектора пояснюється створенням так званого замкненого кола, в якому опинилася значна їх частина. Суб'єкти господарювання стикаються з нестачею власного капіталу, часто є фінансово неспроможними й відчувають серйозний дефіцит фінансування для реалізації інвестиційно-інноваційної діяльності. Крім того, високий рівень непогашених кредитів підприємствами корпоративного сектора негативно впливають на фінансову стійкість банків, призводить до підвищення ризиків і збільшує навантаження на фінансовий капітал

Таблиця 2

Фактори, що впливають на динаміку корпоративного кредитування в Україні (2018–2025 рр.)

Група факторів	Конкретні чинники	Зміст впливу	Очікуваний результат
Макро-економічні	1. Відновлення економічного зростання	Підвищення ВВП, зростання інвестицій та виробництва стимулюють попит на кредитні ресурси	Збільшення попиту на корпоративні кредити
	2. Стабілізація інфляційних процесів	Зниження рівня інфляції та валютних коливань	Підвищення прогнозованості та доступності кредитів
Фінансово-банківські	3. Зміцнення капіталу банків	Підвищення достатності капіталу після докапіталізації, що відповідає вимогам Базель III	Розширення кредитних можливостей банків
	4. Скорочення частки непрацюючих кредитів (NPL)	Зменшення NPL з 56,03% до 32,47% у корпоративному секторі	Вивільнення ресурсів для нових кредитів
	5. Зниження облікової ставки НБУ	Зменшення вартості залучених ресурсів	Здешевлення кредитів для бізнесу
Регуляторні та інституційні	6. Закон України «Про фінансову реструктуризацію» (2016 р.)	Створення правових умов для врегулювання проблемної заборгованості	Зменшення ризику неповернення кредитів
	7. Положення НБУ № 351 «Про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями»	Регламентує підходи до оцінки кредитного ризику і реструктуризації	Підвищення стабільності кредитного портфеля
Державна політика підтримки бізнесу	8. Програма «Доступні кредити 5–7–9%»	Зниження вартості фінансування для МСП	Активізація кредитування малого та середнього бізнесу
	9. Гарантії за кредитами через Фонд розвитку підприємництва	Часткове гарантування кредитів для МСП	Зниження кредитних ризиків банків
Корпоративні	10. Підвищення прозорості звітності позичальників	Перехід до стандартів IFRS, аудиторський контроль	Зростання довіри банків до корпоративних клієнтів

Джерело: власна розробка

банківських установ. Як наслідок, вони вимушені встановлювати високі відсоткові ставки, обтяжливими для підприємств.

Протягом 01.01.2018–01.10.2025 обсяг кредитів фізичним особам (включно із фізичними особами-підприємцями) збільшився з 174448 млн. грн. до 354647 млн. грн., або на 180199 млн. грн. (на 103,3%), обсяг непрацюючих кредитів скоротився із 93353 млн. грн. до 45376 млн. грн., або на 47977 млн. грн. (на 51,39%). У результаті частка непрацюючих кредитів фізичним особам скоротилася з 53,31% до 12,79%.

Помітне зростання обсягів кредитування фізичних осіб відображає поступове відновлення довіри населення до фінансових установ, стабілізацію макроекономічного середовища та активізацію внутрішнього споживчого попиту. Основними причинами цього процесу є:

- поступове зниження частки непрацюючих кредитів (NPL) у роздрібному секторі в результаті ефективного проведення реструктуризації заборгованості, посилення вимог до кредитоспроможності позичальників і поліпшення фінансової дисципліни;
- підвищення доходів населення та зростання споживчого попиту. Збільшення середньої заробітної плати, зниження рівня безробіття та покращення соціально-економічних очікувань населення сприяли зростанню попиту на кредити для придбання товарів, житла, автомобілів, освітніх і медичних послуг;
- зниження облікової ставки НБУ та процентних ставок за кредитами. Монетарна політика сприяла здешевленню кредитних ресурсів, що зробило позики для населення доступнішими, особливо у сегменті споживчого кредитування та іпотеки;
- активізація банків у роздрібному сегменті. Банки, маючи надлишкову ліквідність і зменшення ризиків корпоративного кредитування, почали переорієнтовуватися на фізичних осіб як на більш стабільне та прибуткове джерело доходу;
- розвиток цифрових банківських технологій. Впровадження дистанційного кредитування, мобільних додатків, онлайн-скорингу та автоматизованих рішень суттєво спростили процедуру отримання кредитів, підвищивши доступність банківських послуг для населення;
- державні програми підтримки населення. Державні та місцеві програми, спрямовані на пільгове іпотечне кредитування, енергоефективні кредити («теплі кредити») та інші соціальні проекти, стимулювали залучення нових позичальників;
- зростання довіри населення до банківської системи. Посилення нагляду НБУ, очищення банківського сектору після кризи 2014–2017 рр. та гарантування вкладів Фондом гарантування вкладів фізичних осіб створили стійку довіру до банків, що підвищило готовність громадян брати кредити;
- конкуренція між банками та розвиток небанківських фінансових установ.

Активна конкуренція за клієнтів сприяла спрощенню умов кредитування, зниженню ставок і збільшенню асортименту кредитних продуктів.

Таким чином, зростання обсягів кредитування фізичних осіб у 2018–2025 рр. є результатом макроекономічної стабілізації, технологічних інновацій, покращення фінансової дисципліни населення та активної кредитної політики банківських установ. Цей процес має позитивний вплив на економічне зростання, але вимагає зваженого управління ризиками для уникнення надмірного боргового навантаження домогосподарств.

Динаміка кредитів, виданих банківськими установами корпоративним клієнтам і фізичним особам, описується поліноміальними функціями і демонструє тенденцію до подальшого зростання (рис. 1).

Протягом 01.01.2018–01.10.2025 обсяг міжбанківських кредитів збільшився з 22046 млн. грн. до 115653 млн. грн., або на 93607 млн. грн. (на 424,60 млн. грн.), а обсяг непрацюючих кредитів скоротився з 1372 млн. грн. до 201 млн. грн., або на 85,35%. Тому спостерігаємо суттєве скорочення частки непрацюючих кредитів із 6,22% до 0,17%. Протягом 01.01.2018–01.10.2025 обсяг кредитів органам державної влади і місцевого самоврядування збільшився з 1519 млн. грн. до 9151 млн. грн., або на 502,44%, обсяг непрацюючих кредитів збільшився вдвічі — з 10 млн. грн. до 20 млн. грн. Частка непрацюючих кредитів є низькою і скоротилася з 0,69% до 0,22%.

Протягом останніх років банківський сектор України продемонстрував суттєве покращення якості кредитних портфелів, особливо у сегменті державних банків, на які традиційно припадала найбільша частка проблемної заборгованості.

Протягом 01.01.2018–01.10.2025 обсяг кредитного портфеля державних банків збільшився з 558974 млн. грн. до 866287 млн. грн., або на 307313 млн. грн. (на 54,98%), обсяг непрацюючих кредитів скоротився з 397563 млн. грн. до 318597 млн. грн., або на 78966 млн. грн., або на 19,86%. Частка непрацюючих кредитів, виданих банками з державною власністю скоротилася з 71,12% до 36,78%. Основними чинниками такого зниження стали: запровадження механізмів фінансової реструктуризації відповідно до Закону України «Про фінансову реструктуризацію» (2016 р.) та Положення НБУ № 351; активізація роботи з проблемними активами в межах урядових програм оздоровлення державних банків; створення незалежних підрозділів з управління непрацюючими кредитами та впровадження принципів, рекомендованих Радою з фінансової стабільності; посилення корпоративного управління та контролю з боку Міністерства фінансів України, як акціонера державних банків; реструктуризація заборгованості найбільших корпоративних позичальників, зокрема у державному та квазідержавному секторі економіки. Знижен-

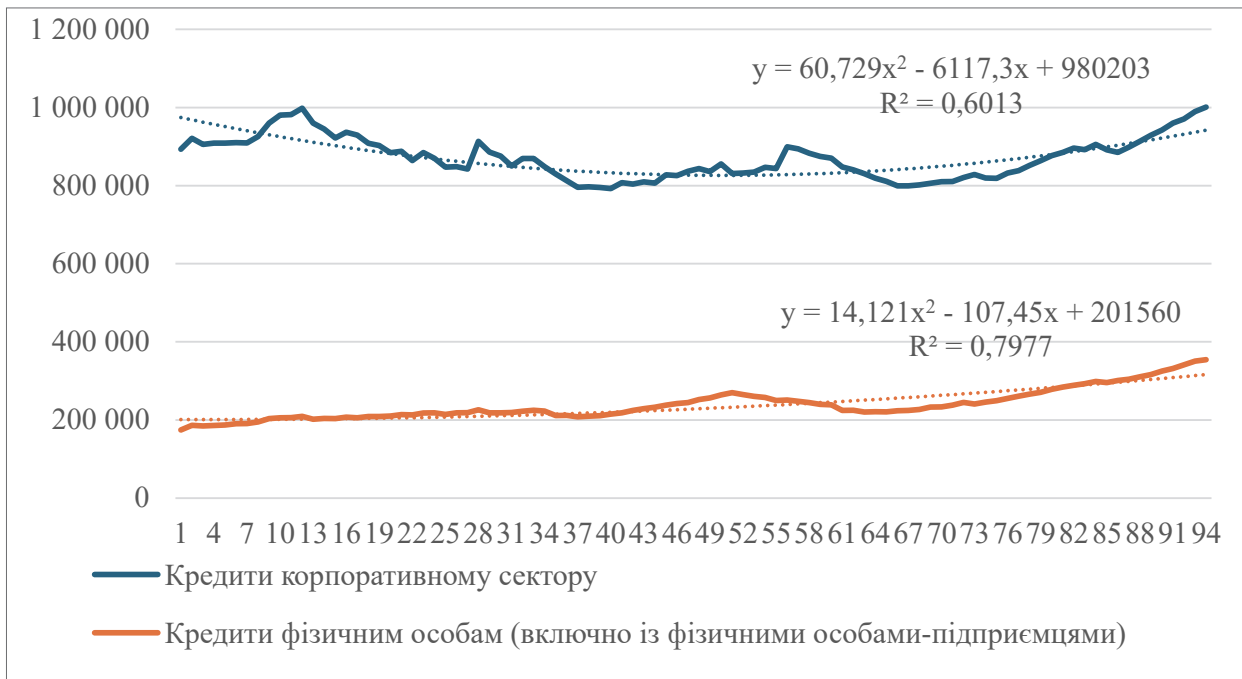

Рис. 1. Формалізація динаміки кредитів, виданих банківськими установами корпоративним клієнтам і фізичним особам протягом 01.01.2018–01.10.2025, млн. грн.

Джерело: побудовано за даними [18]

ня частки NPL у державних банках є позитивним сигналом для інвесторів і регуляторів, адже воно свідчить про поступове оздоровлення банківської системи, підвищення її стійкості та ефективності механізмів фінансової реструктуризації. Водночас, збереження високої частки проблемних активів порівняно з приватним сектором потребує подальшої реалізації стратегій скорочення NPL, що є одним із пріоритетів державної політики у сфері фінансової стабільності.

АТ КБ «ПриватБанк» є найбільшим банком України за обсягом активів і водночас одним із ключових індикаторів стану державного банківського сектору. Після націоналізації у 2016 році банк мав найвищу частку непрацюючих кредитів серед усіх банків країни, що було наслідком значних корпоративних боргів, пов'язаних із колишніми власниками. Завдяки реалізації комплексної програми фінансової реструктуризації, що охоплювала перегляд кредитних портфелів, посилення контролю за ризиками та удосконалення управління проблемними активами, ситуація поступово стабілізувалася.

Протягом 01.01.2018–01.10.2025 обсяг кредитного портфеля АТ КБ «Приватбанк» збільшився з 269532 млн. грн. до 370385 млн. грн., або на 100853 млн. грн. (на 37,42%), обсяг непрацюючих кредитів скоротився з 236211 млн. грн. до 168418 млн. грн., або на 67793 млн. грн., або на 28,70%. Частка непрацюючих кредитів, виданих АТ КБ «Приватбанк», скоротилася з 87,64% до 45,47%, тобто більш ніж удвічі. Таке суттєве зменшення стало результатом: реструктуризації кредит-

них портфелів відповідно до вимог Закону України «Про фінансову реструктуризацію» та Положення НБУ № 351; створення спеціалізованого підрозділу з управління непрацюючими активами (NPL Unit); удосконалення корпоративного управління та посилення ролі незалежних членів наглядової ради; покращення внутрішніх процедур кредитного скорингу та оцінки ризиків; впровадження рекомендацій Ради з фінансової стабільності щодо роботи з проблемними активами у держбанках (2020 р.); поступового погашення і продажу частини реструктуризованих активів.

Таким чином, скорочення частки непрацюючих кредитів у «ПриватБанку» є вагомим свідченням ефективності реалізації фінансової реструктуризації та реформ корпоративного управління у державних банках. Разом із тим, рівень NPL залишається вищим за середній показник банківської системи (32,47%), що вказує на необхідність подальшої роботи з очищення кредитного портфеля та підвищення його якості.

У структурі державного банківського сектору, окрім АТ КБ «ПриватБанк», функціонують такі установи, як АТ «Ощадбанк», АТ «Укресімбанк» та АТ «Укргазбанк», які відіграють ключову роль у фінансуванні державних програм, підтримці малого та середнього бізнесу, а також реалізації екологічних і соціальних проектів. Протягом 01.01.2018–01.10.2025 обсяг кредитного портфеля інших державних банків (окрім АТ КБ «Приватбанк») збільшився з 289442 млн. грн. до 495902 млн. грн., або на 206460 млн. грн. (на 71,33%), обсяг

непрацюючих кредитів скоротився з 161352 млн. грн. до 150179 млн. грн., або на 11173 млн. грн., або на 6,92%. Частка непрацюючих кредитів інших державних банків (окрім АТ КБ «Приватбанк») скоротилася з 55,75% до 30,28%. Це свідчить про поступове очищення кредитних портфелів, підвищення якості управління ризиками та зниження концентрації проблемних активів. Основними чинниками такого скорочення стали: активне впровадження механізмів фінансової реструктуризації відповідно до положень Закону України «Про фінансову реструктуризацію»; державна стратегія зменшення частки непрацюючих активів у держбанках, затверджена Радою з фінансової стабільності у 2020 році; створення та посилення підрозділів з роботи з проблемними активами (NPL units) у кожному державному банку; оптимізація процедур кредитування, зокрема перехід до ризик-орієнтованого підходу при оцінці позичальників; впровадження сучасних систем корпоративного управління та незалежного аудиту якості активів; часткове списання або продаж проблемних кредитів спеціалізованим структурам (DebtX, ФГВФО тощо). Зниження частки непрацюючих кредитів з 55,74% до 30,28% демонструє реальні результати реформування державного банківського сектору та узгоджується з ціллю урядової політики — доведення рівня NPL у держбанках до показників, близьких до середніх у банківській системі.

Іноземні банки в Україні відіграють важливу роль у забезпеченні конкуренції на ринку банківських послуг, впровадженні сучасних технологій кредитування та управлінні ризиками за міжнародними стандартами. Протягом 01.01.2018–01.10.2025 обсяг виданих банками іноземних банківських груп кредитів скоротилася з 382417 млн. грн. до 266813 млн. грн., або на 115604 млн. грн. (на 30,23%), а обсяг непрацюючих кредитів — більшими темпами, із 156834 млн. грн. до 19890 млн. грн., або на 136944 млн. грн. (на 87,32%). У результаті частка непрацюючих кредитів скоротилася з 41,01% до 7,45%, що відображає ефективність управління кредитними ризиками та високу дисципліну позичальників, а також вплив реструктуризаційних процесів. Основні причини зниження NPL у банках іноземних груп: високий рівень корпоративного управління та стандарти ризик-менеджменту, запроваджені материнськими банками за міжнародними практиками; активне застосування процедур реструктуризації кредитів, у тому числі на умовах погашення боргів частинами та пролонгації строків; відбір позичальників з високою кредитоспроможністю і використання аналітичних скорингових систем при ухваленні рішень; поступова оптимізація кредитного портфеля через продаж проблемних активів або їх списання; використання сучасних технологій моніторингу ризиків та автоматизованих систем контролю якості кредитів. Таким чином, суттєве скорочення частки NPL у іноземних банках

підтверджує ефективність застосування міжнародних практик управління ризиками та свідчить про стабілізацію банківського сектору в Україні.

Протягом 01.01.2018–01.10.2025 обсяг виданих банками з приватним капіталом кредитів зросла з 125270 млн. грн. до 347335 млн. грн., або на 222065 млн. грн. (на 177,27%), обсяг непрацюючих кредитів збільшився із 30169 млн. грн. до 32149 млн. грн., або на 1980 млн. грн. (на 6,56%). У результаті частка непрацюючих кредитів скоротилася з 24,08% до 9,26%, що відображає ефективність управління кредитними ризиками та високу дисципліну позичальників, а також вплив реструктуризаційних процесів.

Величина частки непрацюючих кредитів (NPL) істотно варіюється залежно від груп банків [19, с. 129]: найгірша ситуація спостерігається у ПриватБанку та інших державних фінансових установах, тоді як банки з приватним вітчизняним або іноземним капіталом демонструють більш сприятливі результати. Основні причини проблеми NPL можна розділити на зовнішні та внутрішні. Серед зовнішніх чинників виділяються макроекономічні шоки та тривалий збройний конфлікт із рф. Водночас наявні й внутрішні проблеми, серед яких: недостатня якість ризик-менеджменту, невваженість кредитних стратегій, зловживання під час видачі кредитів, неадекватна оцінка заставного майна, брак диверсифікації кредитних портфелів, а також висока концентрація кредитів у секторах з несприятливими ринковими умовами.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Основний результат статті полягає у виявленні закономірностей руху величини загального кредитного портфеля банківської системи та непрацюючих кредитів (у абсолютному вимірі та питомій вазі) на часовому періоді 01.01.2018–01.10.2025, удосконаленні управління кредитною заборгованістю клієнтів банківських установ на основі фінансової реструктуризації у розрізі окремих сегментів позичальників із акцентом на корпоративні підприємства та фізичних осіб.

1. Встановлено приріст кредитного портфеля банківських установ на третину переважно за рахунок кредитів фізичних і юридичних осіб. При цьому відбулося скорочення обсягів непрацюючих кредитів, абсолютна сума їх скорочення у корпоративному секторі перевищила відповідний показник у сегменті кредитування фізичних осіб. Різноспрямована динаміка загального кредитного портфеля і непрацюючих кредитів привела до суттєвого скорочення питомої ваги непрацюючих кредитів — по корпоративному портфелю із 56,03% до 32,47%, по роздрібному портфелю — із 53,51% до 12,79%, при загальній динаміці по портфелю 54,54%-25,04%. Таке суттєве зниження рівня NPL свідчить про ефективність реалізації механізмів фінансової реструктуризації заборгованості, що дає змогу банкам відновлювати

платоспроможність позичальників, зменшувати потребу у створенні резервів під збитки та підвищувати стійкість банківської системи загалом.

2. Зростання обсягів кредитування фізичних осіб є результатом макроекономічної стабілізації, технологічних інновацій, покращення фінансової дисципліни населення та активної кредитної політики банківських установ. Цей процес має позитивний вплив на економічне зростання, але вимагає зваженого управління ризиками для уникнення надмірного боргового навантаження домогосподарств. Зростання кредитування корпоративних клієнтів є результатом комплексної взаємодії фінансових реформ, стабілізації макроекономічного середовища та вдосконалення інституційних механізмів фінансової реструктуризації. Скорочення обсягу непрацюючих кредитів є свідченням оздоровлення кредитного ринку, підвищення якості ризик-менеджменту та ефективності державної політики у сфері фінансової стабільності.

3. При середній питомій вазі непрацюючих кредитів по системі 25%, нижчий рівень мають портфелі кредитів фізичних осіб (майже вдвічі), банківських установ із приватним капіталом (у 2,7 разів) і міжнародним капіталом (у 3,4 рази). Попри позитивну динаміку, частка проблемних кредитів залишається суттєвою і значно вищою за середні показники у кредитуванні корпоративних клієнтів і портфелі державних банків. Покращення ситуації потребує посилення координації дій між банками, позичальниками і державними органами.

4. Зниження частки NPL у державних банках є позитивним сигналом для інвесторів і регуляторів, адже воно свідчить про поступове оздоровлення банківської системи, підвищення її стійкості та ефективності механізмів фінансової реструктуризації. Водночас, збереження високої частки проблемних активів порівняно з приватним сектором потребує подальшої реалізації стратегій скорочення NPL, що є одним із пріоритетів державної політики у сфері фінансової стабільності.

5. Реалізація механізмів реструктуризації дозволяє відновити обслуговування кредитної заборгованості, уникнути примусового стягнення активів, забезпечити стабільність банківського капіталу та сприяти відновленню економічної активності підприємств-позичальників. Їх подальше вдосконалення є необхідною передумовою для забезпечення фінансової стабільності, підвищення кредитної активності банків та підтримки економічного зростання.

У наступних наукових дослідженнях пропонується зосередити увагу на диференціації підходів до оцінки кредитоспроможності позичальника — юридичної особи у галузевому аспекті. Це надасть змогу удосконалити діючу методику, яка ґрунтується на дискримінантних моделях, побудованих за занадто агрегованими видами економічної діяльності, і дозволить більш точно враховувати галузеві ризики суб'єктів господарювання при їх банківському кредитуванні.

Література

1. Рошило В. І. Банківське кредитування в Україні: сучасний стан, проблеми та шляхи розв'язання. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 54. С. 221–228.
2. Горбенко К. М., Захарченко А. О. Проблемні аспекти кредитування українських підприємств. *Економіка і управління*. 2022. № 2. С. 79–87.
3. Дранус В. В., Жиракова К. В. Аналіз сучасного стану, фактори виникнення проблемних кредитів банків та напрями вдосконалення їх управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2024. № 2. С. 154–159.
4. Рибак О. М., Пуськов Д. О. Реструктуризація проблемних кредитів банків в умовах кризових явищ. *Інноваційна економіка*. 2020. № 3–4. С. 65–70.
5. Косова Т. Д., Курганський А. С., Куцев О. О. Реструктуризація як форма врегулювання проблемної кредитної заборгованості банківських установ. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 8. С. 50–53.
6. Любич О. О., Столяров В. Ф., Свистун А. О. Програми реструктуризації кредитів в умовах пандемії коронавірусу: порівняльний аналіз вітчизняної та міжнародної практики. *Фінанси України*. 2023. № 5. С. 50–89.
7. Семенча І. Є., Горбунова Ю. Р. Проблемні кредити в Україні та їх вплив на функціонування банківської системи. *Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка*. 2020. Т. 25, Вип. 3. С. 120–125.
8. Чуй І. Р., Мицак О. В., Пштір Я. О. Проблеми банківського кредитування суб'єктів підприємництва. *Підприємництво і торгівля*. 2022. Вип. 34. С. 70–77.
9. Приказюк Н. В., Загороднюк Ю. В. Сучасні підходи до управління проблемними кредитами в банках. *Причорноморські економічні студії*. 2022. Вип. 73. С. 103–109.
10. Герасименко Я. Р., Жадько К. С., Тютюнник Я. В. Управління кредиторською та дебіторською заборгованістю в умовах нестабільності економіки. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2021. № 4(2). С. 62–69.
11. Зінов'єва І. С., Зембіцька А. Г. Порівняльна характеристика сучасних засобів та інструментів для обчислення ризиків банківського кредитування в системі заходів реструктуризації кредитної заборгованості юридичних осіб. *Ефективна економіка*. 2024. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_2_76

12. Русінов В. В. Дослідження застосування нейронних мереж для задач передбачення заборгованості в кредитній сфері. *Вісник Хмельницького національного університету. Технічні науки*. 2021. № 1. С. 52–57.
13. Павлюк Є. Д., Петровський О. В. Проблеми розробки та використання поведінкових статистичних моделей кредитного ризику. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: Економічні науки*. 2020. № 1. С. 40–46.
14. Бурак Т. М., Примуш Д. М. Межі компетенції експерта щодо застосування строків позовної давності при проведенні економічної експертизи у справах про стягнення кредитної заборгованості з позичальників. *Криміналістичний вісник*. 2022. № 1. С. 90–100.
15. Окуневич І. Л. Особливості розрахунку та дослідження експертами-економістами заборгованості за кредитними договорами (угодами), яка виникла в особливий період та період дії воєнного стану в Україні. *Криміналістика і судова експертиза*. 2023. Вип. 68. С. 582–591.
16. Перцович Ю. М. Деякі проблемні аспекти дослідження питань, поставлених перед судовим експертом, що стосуються овердрафтного кредитування. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія: Право*. 2021. № 12. С. 188–197.
17. Козлова В. О., Галушко Л. О., Руденко Д. В. Позовна давність кредиторської заборгованості: причини виникнення та загальні правила обчислення. *Економіка. Фінанси. Право*. 2023. № 4. С. 73–76.
18. Національний банк України. Наглядова статистика/ Активні та пасивні операції банків. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#3> (дата звернення: 02.11.2025).
19. Козлова В. О., Сокольніцький Ю. І., Петух А. С. Непрацюючі банківські кредити суб'єктів господарювання: діагностика проблеми та шляхи її вирішення. *Проблеми системного підходу в економіці*. 2023. Вип. 2. С. 124–132.

References

1. Roshlyo V. I. (2021) Bankivske kredyтування v Ukraini: suchasnyi stan, problemy ta shliakhy rozv'iazannia [Bank lending in Ukraine: current status, problems and solutions]. *Infrastruktura rynku*, no. 54, pp. 221–228 [in Ukrainian].
2. Horbenko K. M., Zakharchenko A. O. (2022) Problemni aspekty kredyтування ukraïnskykh pidpriemstv [Problematic aspects of lending to Ukrainian enterprises]. *Ekonomika i upravlinnia*, no. 2, pp. 79–87 [in Ukrainian].
3. Dranus V. V., Zhyrakova K. V. (2024) Analiz suchasnoho stanu, faktory vynyknennia problemnykh kredytiv bankiv ta napriamy vdoskonalennia yikh upravlinnia [Analysis of the current state, factors of problem loans of banks and directions of improving their management]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 2, pp. 154–159 [in Ukrainian].
4. Rybak O. M., Puskov D. O. (2020) Restrukturyzatsiia problemnykh kredytiv bankiv v umovakh kryzovykh yavlyshch [Restructuring of problem loans of banks in times of crisis]. *Innovatsiina ekonomika*, no. 3–4, pp. 65–70 [in Ukrainian].
5. Kosova T. D., Kurhanskyi A. S., Kutsev O. O. (2023) Restrukturyzatsiia yak forma vrehuliuvannia problemnoi kredytnoi zaborhovanosti bankivskykh ustanov [Restructuring as a form of resolving problematic credit debt of banking institutions]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no. 8, pp. 50–53 [in Ukrainian].
6. Liubich O. O., Stoliarov V. F., Svystun A. O. (2023) Prohramy restrukturyzatsii kredytiv v umovakh pandemii koronavirusu: porivnialnyi analiz vitchyznianoï ta mizhnarodnoï praktyky [Loan restructuring programs in the context of the coronavirus pandemic: a comparative analysis of domestic and international practice]. *Finansy Ukrainy*, no. 5, pp. 50–89 [in Ukrainian].
7. Semencha I. Ye., Horbunova Yu. R. (2020) Problemni kredyty v Ukraini ta yikh vplyv na funktsionuvannia bankivskoi systemy [Problem loans in Ukraine and their impact on the functioning of the banking system]. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Serii: Ekonomika*, no. 25(3), pp. 120–125 [in Ukrainian].
8. Chui I. R., Mytsak O. V., Pshtyr Ya. O. (2022) Problemy bankivskoho kredyтування subiektiv pidpriemnytstva [Problems of bank lending to business entities]. *Pidpriemnytstvo i torhivlia*, no. 34, pp. 70–77 [in Ukrainian].
9. Prykaziuk N. V., Zahorodniuk Yu. V. (2022) Suchasni pidkhody do upravlinnia problemnymy kredytamy v bankakh [Modern approaches to managing problem loans in banks]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, no. 73, pp. 103–109 [in Ukrainian].
10. Herasymenko Ya. R., Zhadko K. S., Tiutiunnyk Ya. V. (2021) Upravlinnia kredytorskoïu ta debitorskoïu zaborhovanistiu v umovakh nestabilnosti ekonomiky [Accounts Payable and Receivable Management in Conditions of Economic Instability]. *International Scientific Journal "Internauka". Series: Economic Sciences*. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka". Serii: Ekonomichni nauky*, no. 4(2), pp. 62–69 [in Ukrainian].
11. Zinovieva I. S., Zembitska A. H. (2024) Porivnialna kharakterystyka suchasnykh zasobiv ta instrumentiv dlia obchyslennia ryzykiv bankivskoho kredyтування v systemi zakhodiv restrukturyzatsii kredytnoi zaborhovanosti yurydychnykh osib [Comparative characteristics of modern means and instruments for calculating bank lending risks in the system of measures for restructuring credit debt of legal entities]. *Efektivna ekonomika*, no. 2. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2024_2_76 [in Ukraine].
12. Rusinov V. V. (2021) Doslidzhennia zastosuvannia neironnykh merezh dlia zadach peredbachennia zaborhovanosti v kredytnii sferi [Research on the application of neural networks for debt prediction tasks in the credit sector]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Tekhnichni nauky*, no. 1, pp. 52–57 [in Ukrainian].

13. Pavliuk Ye. D., Petrovskiy O. V. (2020) Problemy rozrobky ta vykorystannia povedinkovykh statystychnykh modelei kredytnoho ryzyku [Problems of developing and using behavioral statistical credit risk models]. *Mizhnarodnyi naukovyi zhurnal "Internauka". Seriya: Ekonomichni nauky*, no. 1, pp. 40–46 [in Ukrainian].

14. Buriak T. M., Prymush D. M. (2022) Mezhi kompetentsii eksperta shchodo zastosuvannia strokiv pozovnoi davnosti pry provedenni ekonomichnoi ekspertyzy u spravakh pro stiahnennia kredytnoi zaborhovanosti z pozychalnykiv [The limits of the expert's competence regarding the application of limitation periods when conducting economic expertise in cases of collection of credit debt from borrowers]. *Kryminalistychnyi visnyk*, no. 1, pp. 90–100 [in Ukrainian].

15. Okunevych I. L. (2023) Osoblyvosti rozrakhunku ta doslidzhennia ekspertamy-ekonomistamy zaborhovanosti za kredytnymy dohovoramy (uhodamy), yaka vynykla v osoblyvyi period ta period dii voiennoho stanu v Ukraini [Peculiarities of calculation and research by expert economists of debt under credit agreements (agreements) that arose during the special period and the period of martial law in Ukraine]. *Kryminalistyka i sudova ekspertyza*, no. 68, pp. 582–591 [in Ukrainian].

16. Pertsovych Yu. M. (2021) Deiaki problemni aspekty doslidzhennia pytan, postavlennykh pered sudovym ekspertom, shcho stosuutsia overdraftnoho kredytuvannia [Some problematic aspects of the study of issues posed to a forensic expert regarding overdraft lending]. *Naukovo-informatsiyni visnyk Ivano-Frankivskoho universytetu prava imeni Korolia Danyla Halytskoho. Seriya: Pravo*, no. 12, pp. 188–197 [in Ukrainian].

17. Kozlova V. O., Halushko L. O., Rudenko D. V. (2023) Pozovna davnist kredytorskoj zaborhovanosti: prychny vynyknennia ta zahalni pravyla obchyslennia [Limitation period for accounts payable: causes and general rules for calculation]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no. 4, pp. 73–76 [in Ukrainian].

18. National Bank of Ukraine (2025) Nahliadova statystyka/ Aktyvni ta pasyvni operatsii bankiv [Supervisory statistics/ Active and passive operations of banks]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#3> [in Ukraine].

19. Kozlova V. O., Sokolnytskyi Yu. I., Pietukh A. S. (2023) Nepratsuiuchi bankivski kredyty subiektiv hospodariuvannia: diahnostyka problemy ta shliakhy yii vyrishennia [Non-performing bank loans of business entities: diagnostics of the problem and ways to solve it]. *Problemy systemnoho pidkhodu v ekonomitsi*, no. 2, pp. 124–132 [in Ukrainian].